

humanis bonum judicaverimus; cætera in diem bona sunt.» Hinc sapiens «mortem ¹, vincula, ignes, alia tela fortunæ, non timebit. Scit enim, illa non esse mala, sed videri.»

c) Optima ratio Deos colendi est illos agnoscere et imitari. Nam «Deum colit ², qui novit... Satis illos coluit, quisquis imitatus est.» Oportet quoque «scire ³, illos esse, qui præsidet mundo, qui universa vi sua temperant, qui humani generis tutelam gerunt.»

d) Homines cunctos mansuetudinem, benevolentiam et beneficia sibi invicem præstare oportet, idque quoad homines omnes, cujuscumque existant conditionis; quippe «natura nos cognatos edidit... ⁴; hæc nobis amorem indidit mutuum.» Quapropter «præcipiemus, ut naufrago manum porrigat, erranti viam monstret, cum esuriente panem suum dividat.» Observatio:

Ex hucusque expositis et reliquis moralibus doctrinis, quæ in libris Senecæ existant, facile dignoscitur, ejus moralem cæteris ethnicorum præstare, quod originem fortasse duxit ex hujus philosophi notitia et commercio cum christianis, quorum doctrina et vita cordubensis philosophi animum non potuerunt non percellere; id, ut omittam, D. Hieronymum et alios, epistolas ejus, quæ D. Paulo inscribuntur, progenuinis habuisse. Ast nihilominus fateri oportet, nimis aperta vestigia ethnicæ philosophiæ in ejusdem morali doctrina inveniri, ac præsertim dum suicidium licitum facit et commendat ⁵.

¹ *Epist. 85.*

² *Epist. 95.*

³ *Ibid.*

⁴ *Ibid.*

⁵ «Inveniens etiam professos sapientiam, qui vim afferendam vitæ suæ negent, et nefas judicent, ipsum interemptorem sui fieri... Hoc qui dicit, non videt, se libertati viam claudere. Nil melius æterna lex fecit, quam quod unum introitum nobis ad vitam dedit, exitus multus. Ergo expectem vel morbi crudelitatem, vel hominis, cum possim per media exire tormenta et adversa dis-

PHILOSOPHIÆ PERIODUS SECUNDA SEU PHILOSOPHIA POST CHRISTUM NATUM

CAPUT QUARTUM

PRIMA EPOCHA SECUNDI PERIODI, SEU UNIVERSÆ PHILOSOPHIÆ EPOCHA QUARTA

Postquam *Mediator Dei et hominum homo Christus Jesus in terris visus est et cum hominibus conversatus est*, instauratio magna facta est veritatis, non supernaturalis modo et revelatæ, sed naturalis quoque et humanæ. Ex quo igitur Christi Evangelium hominibus innotuit, philosophia, novam viam ingressa, veritatem plenius ac tutius est assecuta. Ast non sine pugna et contradictione ethnicæ scientiæ, quæ adversus novam doctrinam insurrexit et acriter decertavit. Atque exinde factum est, ut in prima epocha hujus periodi, quæ quarta existit universæ philosophiæ, dum *Neoplatonici* veterem philosophiam servare, tueri ac perficere conati sunt, christiani Doctores et Ecclesiæ PP. eandem vel penitus contemnere et labefactare, vel christianam reddere studuerint; quorum doctrinam ut breviter et summatim attingamus, sit

§ I

Philosophia neoplatonica.

Hujus scholæ fundator communiter habetur *Ammonius Saccas* ¹, qui, si fides Eusebio Cæsariensi, christianam reli-

cutere? Hoc est unum cur de vita non possimus queri: neminem tenet. Bono loco res humanæ sunt, quod nemo nisi vitio suo miser est: Placet? vive: non placet? licet eo reverti, unde venisti.,, *Epist. 70.*

¹ Ammonio de Alejandria, titulado *Saccas* porque había sido

gionem primum professus, deinde apostata, Alexandriae docuit desinenti saeculo secundo. Ejus praecipui discipuli extiterunt Longinus Atheniensis, Zenobiae magister et consiliarius, atque idcirco ab Aureliano Palmirae interfectus: *Origines* (a christiano doctore diversus), *Herennius*, ac *Plotinus*, de quo postea. Haec schola dicta fuit *alexandrina* quia Alexandriae originem habuit ac praecipuam sedem, ast simul Romae et Athenis magistros, asseclas et cathedras publice obtinuit: *eclecticis*, quatenus nulli determinato systemati vel auctori addicebatur, sed ex cunctis seligebat: *syncretica*, quia reliquas scholas et veteres doctrinas inter se conciliare atque in unum conflare systema studebat: *neoplatonica* demum, quatenus in ea praedominabat elementum platonium, quippe hujus scholae asseclae, ac praesertim Plotinus, doctrinam Platonis redintegrare ac evolvere maxime studuerunt. Scopum vero sibi praestituebant Neoplatonici, systema scientificum ac religiosum conficere, quod irruenti Christianismo opponerent, quod hominis cunctas necessitates et aspirationes expleret, absque eo quod ad mysteria et revelationem divinam opus esset confugere; verbo: rationalismum syncreticum Christi religioni opponere voluerunt. Hinc etiam magiam et theurgiam avide ac vehementer sectabantur, ut hac ratione

mozo de cordel, fué educado en los principios cristianos. Mezclando á las ideas del Cristianismo y á las tradiciones religiosas del Oriente, que habia estudiado, lo que mejor encontró á su parecer en los sistemas diversos de la filosofia dogmatista, se formó una religion mixta y una filosofia propia suya. En esta singular filosofia retenia los principales dogmas de las sectas positivas sobre la teogonia de los antiguos, sobre la formacion de las vicisitudes del mundo, sobre el alma universal, sobre el origen del mal, etc.

No escribió nada; empero habiendo tenido una escuela pública en Alejandria, contó entre sus discipulos á hombres distinguidos, tales como Origenes y Plotino. Además de la doctrina que enseñaba públicamente, tenia una misteriosa, que no comunicaba sino á los hombres probados y juzgados por él dignos de ser admitidos á esta iniciación., Bouvier, *Hist. cit.*, pag. 193.

miracula et mysticismum christianae religionis suo modo imitarentur. Caeterum, is, qui Neoplatonicorum doctrinam proprie philosophicam maxime excoluit et evoluit, fuit

Plotinus (Lycopoli in Aegypto 205 post Christum natus), qui, postquam Alexandriae Ammonium audierat, varias Orientis regionis peragravit, ac tandem Romam veniens ibi docuit, scripsit, atque vitam cum morte commutavit. Ejus doctrinae summa haec habet:

a) Finis philosophiae ac universae humanae scientiae est cognitio *Unius absoluti*, ac intima unio cum eo. Porro, hoc *absolutum* seu *Unitas*, quae constituit principium et essentiam rerum omnium, non sensu, nec cogitatione, nec reflexione, aut ratiocinio cognosci potest, sed *intuitione immediata* atque intelligibili, quae quidem cunctis illis cognoscendi modis supereminet.

b) Ad hanc vero intuitionem *Unius* homo disponitur et assurgit per mortificationem sensualitatis ac speculationem abstractivam idearum, donec perveniat mens ad *Unitatem absolutam* per intuitionem immediatam ac unionem intimam cum esse divino per *extasim*.

c) Tunc ergo scientia et cognitio omnimoda perfectione donantur, dum agnoscitur, objectum et subjectum unum idemque esse, ita ut cognoscens et cognitum in suprema *Unitate* identificentur.

d) Principium supremum omnium rerum est *Unitas*, quae proinde tamquam Deus primordialis est habenda. Haec autem est esse purum et abstractum, absque ulla qualitate, quantitate, distinctione, differentia aut determinatione in seipsa. Unde hoc *Unum* et est *omnia* et simul nihil est eorum, quae existunt.

e) Ex *Unitate* primæva emanat primo *Intelligentia absoluta*, ex qua emanat *anima mundi* seu *Logos*. Haec porro *anima mundi* est veluti cogitatio *Intelligentiae* illius absolutæ, quae ex *Unitate* emanat, sicut lux ex sole; ac proinde eidem coæterna existit, ac similiter *anima universalis* existit coæterna *Intelligentiae*. Haec tria principia constituunt *Tria-*

dem celebratam Plotini, quæ, ut satis apparet, nihil commune habet cum mysterio augusto Trinitatis catholicæ.

f) Ex *Unitate* primæva prodeunt cuncta, quæ existunt, per emanationes necessarias ac gradatim decrescentes, donec pervenitur ad materiam, quæ habetur tamquam ultima et imperfectissima emanatio, ultra quam progredi non licet. Ergo materia nihil continet unitatis ac perfectionis, estque proinde origo et causa mali tum physici, tum moralis, vel potius ac revera nullum malum proprie existit; siquidem, omnia ex necessitate eveniunt. Unde ea, quæ mala nuncupamus, nihil sunt aliud quam manifestationes necessariæ idearum, et affectus inæqualitatis animarum.

g) Non solum ea, quæ ad mundum intelligibilem spectant, sed ea etiam, quæ sensibilem constituunt, ut terra, lapides, plantæ, ignis, etc., vita donantur. Omnia, vero quæ in mundo utroque producuntur et existunt, ex necessitate producuntur et existunt, atque hic necesarius nexus rerum fundamentum suppeditat magiæ naturali ac divinationi.

h) Hominum animæ sunt emanationes animæ universalis. Porro, illæ prius in mundo intelligibili existentiam habuerunt sine corpore; postea vero ad mundum sensibilem vel inferiorem descenderunt, in quo corpore indutæ existunt. Hujusmodi demum animæ diversas subeunt transmigrations juxta diversitatem operum, ita ut illæ, quæ vitam divinam et intelligibilem in se evolvunt, ad Deum tandem regrediantur atque in divinitate absorbentur.

Observationes:

Prima: Plotini doctrina *Neoplatonismum* proprie constituit, quippe quæ evolvendis quibusdam Platonis ideis tota ferme incumbit. Ejus vero successores, inter quos eminent Porphyrius, Jamblicus et Proclus, non Platonem tantum, sed reliquos etiam philosophos redintegrare ac invicem conciliare aggressi sunt ¹,

¹ Unde merito habet Tennemann: "Plotin transforme la pensée en une contemplation, la philosophie en une poesie, les pures

Secunda: Sicut ex conatu conficiendi ex elementis ethnicis philosophiam ac religionem pure naturalem, philosophiæ ac religioni christianæ oppositam, emersit syncretismus alexandrinus ac neoplatonismus, ita similiter ex quorundam christianorum conatu conciliandi doctrinas Orientalium cum principiis christianis emersit *Gnosis*, ex qua *gnostici* dicti hæretici illi, qui primis Ecclesiæ sæculis catholicæ doctrinæ puritatem deturpare ausi sunt. Qui Gnosticorum sectas et placita exponere vellet, integrum conficeret volumen: sed nobis sufficiat adnotare, eos ad tres clases posse revocari. *Primam*, constituunt gnostici illi, qui, Trinitatem Personarum cum Judæis denegantes, unicum Deum natura et persona agnoscebant, quem tamquam primævum quoddam lumen concipiebant et repræsentabant, ex quo diversi ordines creaturarum spiritualium emanant, quas *Æones* gnostici appellabant. Ad *secundam* spectant illi, qui ajebant, duplex existere rerum primum principium, quorum alterum bonum ac bonarum rerum causa, alterum malum et malorum universalis et necessaria causa esset. *Tertiam* denique classem constituiebant, qui, quamvis præfata duo principia admitterent, ajebant simul, ea ex alio supremo principio ortum duxisse.

Tertia: Præcipui asseclæ et propugnatores Neoplatonismi

formes des idées en objets positifs. La doctrine est l'abus de quelques idées platoniques livrés à l'emportement d'un enthousiasme auquel donnaient lieu les besoins de cette époque... Alors vint à son tour la prétention de démontrer l'accord de Platon avec des doctrines antérieures, dans lesquelles il était censé avoir puisé celles de Pythagore, d'Orphée, de Zoroastre et d'Hermès; et on ne manqua pas de livres supposés pour servir à cette démonstration. On voulut ensuite établir cette même concordance entre Platon et ses successeurs, et particulièrement Aristote. Toutes ces tentatives, qui éloignèrent la philosophie de son véritable caractère, ne servaient que l'esprit du temps, la superstition et l'exaltation mystique." *Manuel de l'Hist. de la Phil.*, t. I, pag. 295.

post Plotinum fuere: 1.° Porphyrius, anno 233 in Syria natus et Romæ circa annum 304 mortuus. Scripsit, præter alia, quæ ad nos non pervenerunt, *Vitam Pythagoræ*.—*Vitam Plotini*, cujus extitit discipulus.—*Isagoge* seu *De Prædicabilibus*. 2.° Jamblicus, Porphyrii discipulus, qui in Cælesyria circa annum 310 florebat, et vitam cum morte commutavit anno 333. 3.° Hierocles, Alexandriae natus, qui scripsit, præter alia, *Commentarium in versus aureos Pythagoræ*. 4.° Proclus, apud Xanthum vel Byzantium 412 natus, Athenis 485 e vivis migravit.

§ II.

Philosophia Patrum Ecclesie.

In Patrum philosophia spectari possunt, vel dogmata ea, quæ cum veritate revelata et catholica doctrina necessarium aut proximum saltem obtinent nexum, vel ea, quæ in hominum opinione sunt posita, salva veritate catholica. Unde prius exponere oportet dogmata ea fundamentalia, in quibus conveniunt; deinde ea, quæ specialia habent tum græci, tum latini. Atque dogmata fundamentalia philosophiæ christiænæ, quæ apud PP. fere omnes reperiuntur, ita se habent:

1.° Quoad Deum:

a) Deus est ens infinitum, omnes perfectiones continens, omnipotens, pure spirituale, ab omni materia et imperfectione sejunctum, summa intelligentia, voluntate ac libertate præditum.

b) Hic porro Deus, utpote perfectiones omnes et bonitates necessario continens, a se ac in se existens, nulla indiget re extra se ad hoc, ut infinite felix sit ac beatus.

c) Sicut nihil existit aut existere potest, nisi dependenter ab ejus potentia et voluntate, ita nihil in mundo contingit, quod ejus cognitionem aut voluntatem effugiat, idque ab æternitate, quoniam mutatio nulla agnoscenda est in Dei intellectu aut voluntate.

2.° Quoad hominem:

a) Homo, rationali anima et corpore constans, cæteris omnibus corporalibus creaturis supereminet: ad imaginem Dei est factus, atque ad supernam et æternam beatitudinem destinatus.

b) Ejus porro anima incorporea est, spiritualis, simplex ac immortalis. Præter sensus, continet intellectum seu rationem et voluntatem, quibus angelis ipsique Deo quodammodo assimilatur.

c) Arbitrii quoque libertate donatur quoad bonum et malum morale, qua si recte usus fuerit, præmia, si secus, supplicia, eaque æterna, a Deo recipiet.

d) Quoniam vero ex peccato primi hominis voluntatis vires ad bonum imminutæ sunt, bonum perfectum, integrum, atque præsertim bonum supernaturale, homo assequi nequit absque Dei adjutorio speciali, quod *gratia* Dei nuncupari solet.

3.° Quoad mundum:

a) Mundus hic adspectabilis, non quidem per emanationem aut evolutionem ipsius substantiæ divinæ, sed per *creationem*, id est, ex nihilo eductionem, originem et esse accepit.

b) Quæ quidem creatio, non modo naturas et res formatas, sed ipsam quoque materiam complectitur atque attingit; quæ materia, non secus ac mundus ipse, ab æterno non extitit, sed in tempore seu cum tempore incepit.

Quæ hic Ecclesiæ PP. tribuimus, non ad omnes spectant, sed maximo illorum numero, iisque præsertim, qui spiritum catholicæ doctrinæ plenius assecuti sunt et evolverunt, ut Athanasius, Basilius, uterque Gregorius, Chrysostomus, Hilarius, Augustinus, etc. Enimvero, ipsorum quidam, etiam circa hæc capita, erronea et paradoxa protulerunt, ut in sequentibus notatur.